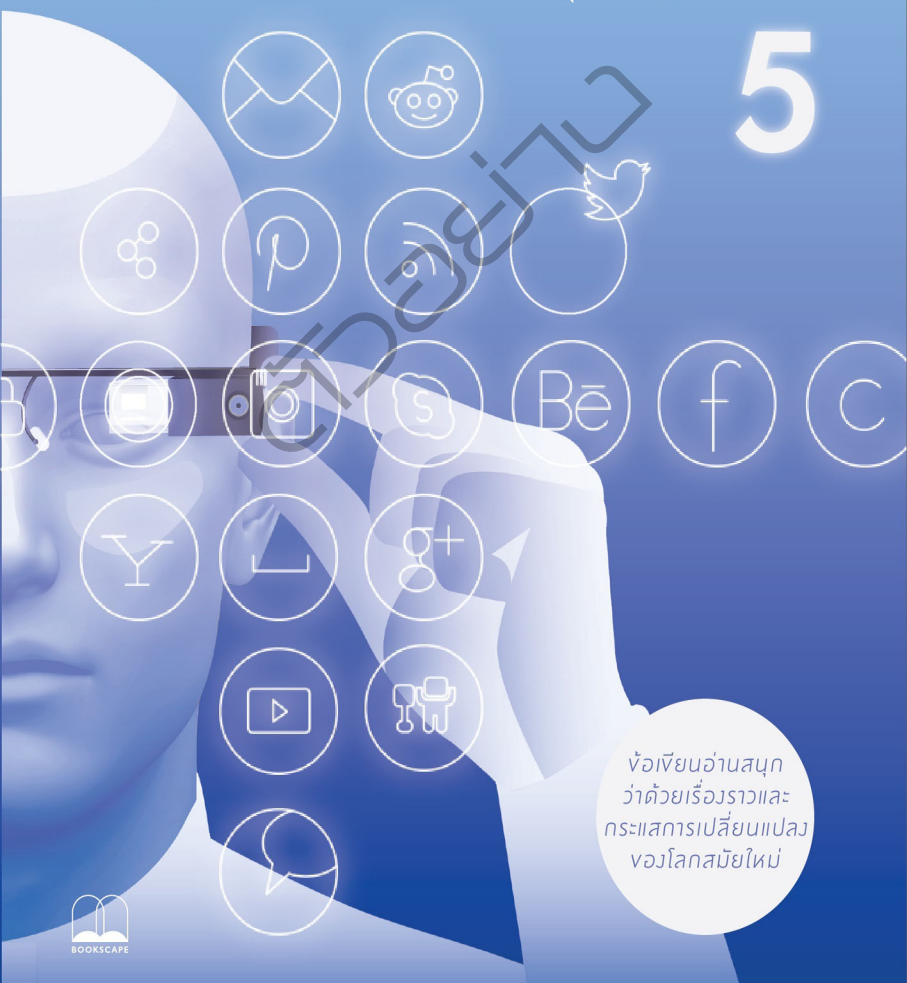

วรากรณ์ สามโกเศศ

GLOBAL CHANGE 5

ข้อเขียนอ่านสนุก
ว่าด้วยเรื่องราวและ
กระแสการเปลี่ยนแปลง
ของโลกสมัยใหม่

הוצאת
כרמל

Global Change 5 • วรากรณ์ สามโกเศศ

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ (e-book) กรกฎาคม 2566

พิมพ์ครั้งแรก: สำนักพิมพ์ bookscape, มกราคม 2562

ราคา 215 บาท

บรรณาธิการอำนวยการ

ปกป้อง จันวิทย์ วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง

บรรณาธิการบริหาร

ณัฐพรพนธ์ เรื่องศิริณสรณ์

บรรณาธิการสร้างสรรค์เนื้อหา

อภิรดา มีเดช

ศิลปกรรม

ยุทธภูมิ ปั่นฟอง

ผู้จัดการสำนักพิมพ์

ภาคย์ มหิทธิธรรมธร

บรรณาธิการเล่ม

อภิรดา มีเดช

ออกแบบปก

ยุทธภูมิ ปั่นฟอง

จัดทำโดย

บริษัท บুদ্ধเศป จำกัด

เลขที่ 83/2 ซอยอารีย์สัมพันธ์ 1 แขวงพญาไท เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400

โทรศัพท์ 09 2110 5501

email: bookscapethailand@gmail.com

facebook: www.facebook.com/bookscape.co

twitter: www.twitter.com/bookscape_co

website: www.bookscape.co

instagram: www.instagram.com/bookscape.co

จัดจำหน่าย

บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

เลขที่ 1858/87-90 ถนนเทพรัตน แขวงบางนาใต้

เขตบางนา กรุงเทพฯ 10260

โทรศัพท์ 0 2826 8000 โทรสาร 0 2826 8999

website: http://www.se-ed.com/

สำหรับสถาบันการศึกษา องค์กร หรือบุคคล ที่ต้องการสั่งซื้อหนังสือ
จำนวนมากในราคาลดพิเศษ โปรดติดต่อ สำนักพิมพ์บุ๊คสเคป
หมายเลขโทรศัพท์ 09-2110-5501
หรือ e-mail: bookscapethailand@gmail.com

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

วารสารณ สามโกเศศ.

Global Change 5 -- กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป, 2562.

224 หน้า. -- (Global Change).

1. ความรู้ทั่วไป. I. ชื่อเรื่อง.

030

ISBN (e-book) 978-616-8313-87-9

สารบัญ

1. ต้องรู้เท่าทันอะไรในยุคหน้า	10
2. ราคาของการใช้อินเทอร์เน็ต	18
3. ยุคต่อจากสมาร์ทโฟน	26
4. 10 เหตุผลที่ต้องลบบัญชีโซเชียลมีเดีย	32
5. สื่อสารเพื่อความสัมพันธ์ในโลกโซเชียล	42
6. โลกโรแมนติกใหม่ออนไลน์	50
7. ใช้เครื่องประดับจ่ายเงิน	56
8. ผู้บริโภคกับบริการที่ไม่เท่าเทียม	62
9. “โจไรโซเบอร์” กับชาสองข้าง	68
10. งูตัวเดียวเขย่าประเทศ	74
11. “อาณาจักรแห่งจักรยาน” แพร่ไปทั่วโลก	80
12. รูปแบบสื่อคือคำตอบ	88
13. อย่าปะปน facts กับ truth	94
14. รับมือกับ fake news	100
15. สื่อสารกระชับและตรงจุด	106
16. วิจัยอย่างไรให้สร้างสรรค์	112
17. ว่าด้วยเรื่อง Bullshit	118

18. “ไม่รู้ว่าคุณเองไม่รู้” ทำร้ายชีวิต	124
19. “Normalization” กับชีวิต	130
20. กังขา “การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ”	136
21. “อาชญากรรม” การใช้ทรัพยากร	142
22. น้ำดื่มปกติที่ไม่ธรรมดา	148
23. Australus เพื่อการตลาด	154
24. ขยะพลาสติกคือมหันตภัย	160
25. ออกกำลังกายไม่จำกัดอายุ	166
26. ต้องเข้าใจความจริงของโลก	172
27. อย่าอ่อนใจกับมะเร็งตับอ่อน	178
28. อยู่ก็เป็นปัญหา ตายยังเป็นภาระ	184
29. “จัดบ้าน” ก่อนตาย	192
30. อย่างไรจึงจะเรียกว่า “ตาย”	198
31. รู้จักมนุษย์เพื่อเข้าใจตนเอง	206
32. คำสอนจากท่านทะเลาะลามะ	212
33. เรื่องดีๆ ยิ่งบอกเล่ายิ่งมีพลัง	218
ประวัติผู้เขียน	224

คำนำ

smart city เกิดขึ้นไม่ได้ เพราะมีแต่ dumb people ที่ไม่พยายามเรียนรู้ันใด การสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงโดยมีความเข้าใจที่จำกัด ก็เกิดขึ้นไม่ได้ฉันนั้น

หนังสือชุด *Global Change* เดินทางมาถึงเล่มที่ 5 แล้ว ผู้เขียนพยายามวาดภาพให้เห็นว่าโลกเปลี่ยนแปลงอย่างไร และก่อผลอย่างใดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต พร้อมสอดแทรกแง่มุมชวนคิดที่เป็นประโยชน์

เนื้อหาของหนังสือรวบรวมและปรับปรุงจากบทความที่ตีพิมพ์เป็นประจำในหนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ* และเว็บไซต์ *สื่อความรู้สร้างสรรค์ The101.world* ผู้อ่านที่ไม่เคยอ่านหนังสือชุดนี้มาก่อนก็สามารถเริ่มอ่านจากเล่มล่าสุดนี้ได้เลย โดยไม่มีปัญหาเรื่องความต่อเนื่องแต่อย่างใด เพราะหนังสือแต่ละเล่มและบทความแต่ละชิ้น จบสมบูรณ์ในตัว

Global Change 5 เขียนด้วยสไตล์ “ไม่ต้องแบกบันไดมาอ่าน” เหมือนเคย กล่าวคือเขียนเพื่อให้อ่านอย่างสบายๆ มิได้

เขียนเพื่ออวดโอ้แสดงความรู้ของผู้เขียนจนดูเหมือนลอยอยู่เหนือผู้อ่านอย่างไร้สาระ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีครั้งใหญ่ที่กำลังเกิดขึ้นทำให้ชีวิตของเราสะดุดขาดตอน ไม่เป็นไปดังที่เคยเป็น ทำให้เรารุนงงตกใจ ท้อใจ และทุกข์ใจว่าจะตามมันไม่ทัน อย่างไรก็ตาม ใจดีความจริงอย่างหนึ่งที่ผู้เขียนมั่นใจก็คือ ไม่มีสิ่งใด ไม่ว่าจะซับซ้อนและลึกซึ้งเพียงใด ที่ไม่สามารถอธิบายอย่างง่าย ๆ ให้ผู้คนเข้าใจได้ ข้อเขียนในหนังสือเล่มนี้อยู่บนความเชื่อเช่นนี้

เพื่อมิให้ยืดเยื้อและน่าเบื่ออย่างผิดยุคสมัย ขอเชิญท่านผู้อ่านเปิดอ่านได้เลยครับ สำนักพิมพ์ bookscape พยายามผลิตหนังสือที่ทันสมัยและตรงกับรสนิยมของผู้อ่าน ผู้เขียนหวังอย่างยิ่งว่า *Global Change 5* เล่มนี้จะไม่หลุดออกไปจากกรอบแห่งความตั้งใจของผู้ผลิต

ผู้เขียนขอขอบคุณอาจารย์ปกป้อง จันวิทย์ และวรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง บรรณาธิการอำนวยการสำนักพิมพ์ bookscape รวมถึงอภิธา มีเดช บรรณาธิการเล่ม ที่ทำให้ *Global Change 5* เกิดเป็นจริงขึ้นมาได้ หนังสือเล่มนี้เป็นลำดับเล่มที่เกือบครบ 3 โหลของผู้เขียน และที่เป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะแรงสนับสนุนของท่านผู้อ่านตลอดระยะเวลาอันยาวนานที่ผ่านมา ผู้เขียนสำนึกในการสนับสนุนที่อบอุ่นมาตลอด และขอได้รับความขอบคุณจากใจจริง สิ่งใดที่ผิดพลาดผู้เขียนขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วรากรณ์ สามโกเศศ

facebook: วรากรณ์-วีรกร ตรีเศศ

האגודה

GLOBAL
CHANGE

5

วรากรณ์ สามโกเศศ

I

•

ต้องรู้เท่าทันอะไรในยุคหน้า

ไม่เพียงแต่ทักษะใหม่ที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการมีชีวิต “อยู่รอด อยู่ดี” ในยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วใน อนาคตอันใกล้เท่านั้น ความรู้ก็เป็นเรื่องจำเป็นเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ที่อยู่นอกเหนือด้านเทคนิคและวิชาการ เพราะมนุษย์ยังคงเป็น “สัตว์สังคม” ที่จำเป็นต้องใช้ความสัมพันธ์ ที่ดีกับผู้อื่นในการดำเนินชีวิต

ผู้เขียนขอเรียกลักษณะการมีความรู้ที่จำเป็นดังกล่าวว่า “รู้เท่าทัน” เพราะมันสื่อถึงการไล่ให้ทัน คนไทยที่ต้องการ “อยู่รอด อยู่ดี” จำเป็นต้องรู้เท่าทันในเรื่องต่างๆ อย่างน้อย 5 ประการ ดังต่อไปนี้

(1) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งทำให้ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปอย่างคาดเดาไม่ได้ นักคิดจำนวนมาก แบ่งลักษณะของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีแตกต่างกัน ออกไป ผู้เขียนขอแบ่งเป็น 5 เรื่องดังนี้ ก) ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI

ข) อัลกอริธึม ค) Internet of Things (IoT) ง) 5G จ) Quantum Computing ซึ่งหมายถึงวิธีการทำงานของคอมพิวเตอร์ที่ไม่ใช้การโค้ดข้อมูลในระบบ 0 และ 1 ดังที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ระบบใหม่จะทำให้ทำงานได้เร็วกว่า หลากหลายกว่า และมีประสิทธิภาพมากกว่าอย่างมหาศาล เชื่อว่าจะเริ่มใช้ในปี 2022 เป็นต้นไป

ถ้าเราไม่รู้เท่าทัน หรือมิได้เห็นความจำเป็นในการปรับตัวก็อาจตกงาน และรู้สึกต่ำต้อยเพราะตามโลกไม่ทัน เนื่องจากจะมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ในชีวิตอีกมากมายหลายอย่าง

(2) รู้เท่าทันชีวิต ชีวิตมนุษย์นั้นแปรปรวนมากยิ่งขึ้นในโลกสมัยใหม่ ชีวิตที่เป็นปกติและมีความสุขก็อาจยุ่งยากได้ เช่น ก) ถูกปลดจากงานเพราะเทคโนโลยีมาแทนที่ ข) เกิดความเดือดร้อนในชีวิตจากการโพสต์เพียงข้อความเดียวในโซเชียลมีเดีย ค) ตกอยู่กับกับดักของการชักหน้าไม่ถึงหลัง ถึงจะมีเงินไม่น้อยแต่ก็เป็นหนี้ไม่รู้จบจนรายได้ไม่พอรายจ่าย เพราะถูกปลุกเร้าให้บริโภคโดยสื่อหลากหลายชนิดอยู่ตลอดเวลา (โทรทัศน์เคเบิลที่รับทางจานดาวเทียมซึ่งคนไทยจำนวนมากใช้เกือบทุกช่องที่มีนับร้อยมีแต่โฆษณาสินค้าเกือบตลอดเวลา)

ทุกคนมีชีวิตเดียว อายุ 18 25 หรือ 40 เพียงครั้งเดียว จึงจำเป็นต้องทะนุถนอมอย่างยิ่ง การตัดสินใจผิดพลาดเพียงครั้งเดียวอาจทนทุกข์ทรมานตลอดชีวิตได้ (ลองถามเพื่อนที่มีคู่ชีวิตผิดพลาดดูก็ได้) สร้อยคอทองคำมีค่าไม่ก็หมิ่นบาทยังดูแลรักษาทะนุถนอมเป็นอย่างดี ชีวิตของเรามีค่ามากมายที่ดีเป็นเงินไม่ได้ (ลองประเมินง่ายๆ ว่าเราอมรับเงินเท่าใด แลกกับ

การตัดมือข้างหนึ่งก็คงพอเห็นภาพ แต่นี้เป็นเพียงมือข้างเดียว มิใช่ชีวิต) แล้วจะให้ไม่ใส่ใจเป็นพิเศษได้อย่างไร

(3) รู้เท่าทันใจตนเอง นักเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม ทดลองและให้ข้อสังเกตมากมายในปัจจุบันว่า มนุษย์มิได้เป็นคนมีเหตุมีผลจนตัดสินใจได้ถูกต้อง แต่มีความเอนเอียงในหัวใจอย่างมาก อีกทั้งมีความสามารถในการปรับตัวสูงจนอาจทำให้เกิดปัญหาได้

ไม่มีสถานการณ์ใดที่มีข้อมูลครบถ้วนสำหรับการตัดสินใจ มนุษย์จำเป็นต้องตัดสินใจด้วยข้อมูลที่มี บางครั้งก็มีมากพอควร บางครั้งก็มีน้อย และตรงจุดนี้แหละที่ความเอนเอียงเข้ามาครอบงำ เช่น ชอบที่จะตัดสินใจแบบที่เรียกว่า confirmation bias กล่าวคือมีข้อสรุปอยู่แล้วในใจว่าจะตัดสินใจอย่างไร เพียงแต่ต้องการข้อมูลเพื่อมาสนับสนุนการตัดสินใจของตนเองเพื่อความสบายใจ (พาคูร์กไปหาพระเพื่อถามว่าเป็นเนื้อคู่กันหรือไม่ คงมีพระน้อยรูปที่จะกล้าตอบว่าไม่ใช่ การพาไปก็คือการตัดสินใจแล้ว เพียงแต่อยากได้ยืนยันคำตอบที่ถูกต้องจากพระเท่านั้น)

คนส่วนใหญ่มักขอคำแนะนำเพื่อการตัดสินใจทำนองนี้มีเพียงน้อยคนทีไปขอคำแนะนำจากหลายคน หลายความเห็นเพื่อนามาไตร่ตรองและตัดสินใจ การตัดสินใจในระดับชาติชนิดคอขาดบาดตายในลักษณะ confirmation bias จึงเป็นเรื่องน่ากลัวอย่างมาก

การปรับตัวได้ดีของมนุษย์เป็นเรื่องดีหากเกี่ยวกับการสูญเสีย แต่ที่ต้องระวังก็คือเรื่องการบริโภค มนุษย์นั้นเมื่อได้ของ

ถูกใจใหม่ ความพอใจและความสุขก็จะพุ่งขึ้น แต่ไม่ช้าก็จะกลับมาสู่ระดับปกติตามสัจจะตามกฎของการปรับตัว หากไม่ตระหนักถึงความจริงข้อนี้ ก็จะต้องแสวงหาของใหม่จากการบริโภคอย่างไม่รู้จบจนเข้าสู่วงจรเป็นหนี้ (ถ้าใช้บัตรเครดิตก็จะเข้าลักษณะมีบัตรรูปแพะและแกะ กล่าวคือจับมันชนกันไปเรื่อยอย่างไม่รู้ว่าจะจบลงอย่างไร)

สิ่งหนึ่งที่ต้องระวังก็คือมนุษย์เลือกที่จะรับรู้รับทราบตามที่ตนเองเชื่อและต้องการ กล่าวคือ เราจะรักจะชอบใคร หรือสิ่งใดเป็นการเลือกของเรา ศาสนาของเราถูกต้องและดีเสมอ (ที่จริงพ่อแม่เลือกศาสนาให้เรา) ลูกเราน่ารักกว่าใคร ตัวเราเองไม่มีอะไรบกพร่อง หลวงพ่อที่เรานับถือสุดยอดที่สุดไม่มีอะไรบกพร่อง ยามรักเขาทำอะไรก็ดีและถูกหมด ฯลฯ เราจะรับฟังเรียนรู้แต่เฉพาะสิ่งที่สนับสนุนความเชื่อและความชอบของเรา อะไรที่ตรงข้ามเราก็โยนทิ้ง ดังนั้น เมื่อจุดอ่อนของมนุษย์เป็นเช่นนี้ เราจึงต้องรู้อย่างเท่าทัน

(4) รู้เท่าทันมนุษย์ด้วยกัน การศึกษาไทยสอน “วิชา” หนักหน่วง แต่สอน “ชีวิต” ไม่มาก เด็กจำนวนมากจึงดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตไม่เก่ง รู้ว่าคนอาเซียนแต่ละประเทศมีดอกไม้สีประจำชาติ และธงชาติเป็นอย่างไร แต่มีความสามารถในการคิดและแก้ไขปัญหาไม่สูงจนทำให้หลายคนไม่รู้เท่าทันเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเอง ไม่รู้จักคบเพื่อน อ่านคนไม่ออก และบ่อยครั้ง “อ่านตนเอง” ไม่ออก ไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไร เพราะชีวิตอยู่ในการเรียนมากจนมิได้เรียนรู้ชีวิต

พ่อแม่จำนวนมากก็มีได้ให้ลูกมีโอกาสเรียนรู้ชีวิต เข้าใจว่าเรียน “วิชา” สำคัญกว่าอยู่บ้านโดยไม่ต้องมีความรับผิดชอบใดๆ ในการช่วยการอยู่ร่วมกันของครอบครัว (ลูกไม่ต้องทำอะไร ไม่ว่าซักผ้า ทำงานบ้าน ช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน ก็ไม่ต้องให้เรียนสูงที่สุด มีเวลาแต่เรียนอย่างเดียว ซึ่งแท้จริงลูกก็ใช้เวลาเหล่านั้นไปกับการเล่นเกม หรือเล่นโซเชียลมีเดียอย่างไร้สาระ) ทั้งหมดนี้ทำให้เด็กอยู่ในโลกที่ไม่เป็นจริง ไม่เข้าใจชีวิตจริงของความสัมพันธ์ของมนุษย์ และที่สำคัญที่สุดก็คือ “อ่านคน” ไม่เป็น จนไม่รู้เท่าทันคนอื่น ถูกชักนำ ถูกหลอก ไม่อ่อนไหวต่อความรู้สึกของคนอื่นและในสถานการณ์อื่นๆ จนมีปัญหาเมื่อออกไปทำงาน เพราะไม่เคยฝึกฝนเรื่องการ “อ่านคน” มาก่อน

(5) รู้เท่าทันการต้องมีคุณค่าของมนุษย์ (human values) ในโลกที่ซับซ้อนและสับสนอีกทั้งชีวิตก็เปราะบาง สิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์ “อยู่รอด อยู่ดี” ได้ก็คือการมีคุณธรรมประจำใจ การชื่นชมศรัทธาความดี ความงาม และความจริง ถ้าไม่มีหลักการที่มั่นคงประจำใจเปรียบเสมือนมวยหลัก (ตรงข้ามก็คือมวยวัด ที่ชกไปอย่างไม่มีความรู้และหลักที่ต้องจำรับรองถูกน็อกเสมอ) ไม่ช้าไม่นานความดีอดร้นต้องมาเยือน ชีวิตจนหาความสุขและความก้าวหน้าในชีวิตได้ยาก

แต่ถึงแม้จะมีหลักชัยที่ดีแล้ว (“ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม”) ระหว่างการเดินทางก็จำเป็นต้องมีหลักการปฏิบัติประกอบด้วย เช่น การมี civility (การมีมารยาท มีความสุภาพอ่อนโยน ให้เกียรติคนอื่น) การมีวาจาสุภาพไม่ก้าวร้าว มีความเห็นอกเห็นใจอย่างมีเมตตา ความเป็นมิตร การมีน้ำใจเอื้อเพื่อ

มีความรู้สึกร่วมเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (empathy) การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น การมีจิตอาสา จิตสาธารณะ ฯลฯ

การที่มนุษย์มีชีวิตเดียว อยู่คนเดียวในโลกไม่ได้ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎศีลธรรมของสังคม อีกทั้งต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อดำรงชีวิต จึงทำให้การ “อยู่รอด อยู่ดี” มิใช่เรื่องง่าย แต่ก็มีใช้สิ่งเป็นไปไม่ได้ ถ้าใครครวญแล้วนำไปปฏิบัติจริงในชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ถาโถมมาอย่างรวดเร็ว

ตัวอย่าง

האגודה

2

•

“ราคา” ของการใช้อินเทอร์เน็ต

- โลกยุคหลังสมาร์ทโฟนมีหน้าตาอย่างไร
- ต้องรู้เท่าทันอะไรให้ "อยู่รอด-อยู่ดี" ในยุคดิจิทัล
- โซเชียลมีเดียอย่างไรให้อวดและเป็นคุณแก่ชีวิต
- รับมือ fake news และ bullshitters ที่มีล้นโลกให้อยู่หมัดได้อย่างไร

Global Change 5 จับกระแสการเปลี่ยนแปลงรอบโลกระลอกล่าสุด ในแบบอ่านสนุกเข้าใจง่าย ตั้งแต่โลกอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดีย เทคโนโลยียุคหลังสมาร์ทโฟน เศรษฐกิจร่วมสมัย ไลฟ์สไตล์ยุคดิจิทัล และองค์ความรู้ใหม่เรื่องสุขภาพ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ เข้าถึง ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงไม่รู้จบ แปลงความท้าทาย เป็นโอกาสใหม่ในชีวิต

วรากรณ์ สามโกเศศ เป็นนักเศรษฐศาสตร์และคอลัมนิสต์ ราชวรินทร์เขียนบทความดีเด่นประจำปี 2557 กองทุนหม่อมราชวงศ์ อายุมงคล โสณกุล เป็นเจ้าของงานเขียนมากกว่า 30 เล่ม รวมทั้งหนังสือสามัญประจำบ้านชุด "โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี" และ "Edutainment Essay"

215 บาท

ตัวอย่าง

